PRWC » Malala nga paglapas sang AFP kag PNP sa kinamatarung sang bata kag espesyal nga mga proteksyon sa bata sa idalom sang internasyunal nga tawhanon nga layi

https://philippinerevolution.nu/2022/11/20/ang-bayan-special-report-paglapas-sa-mga-kinamatarung-sang-bata-2020-2022/

Wala sang ginasanto ang Armed Forces of the Philippines (AFP) kag Philippine National Police (PNP) sa mahigko nga gera kontra-insurhensya sini batuk sa rebolusyonaryong hublag. Sa nagkalainlain nga bahin sang pungsod, target sang mga suldado kag pulis ang isa sa labing bulnerable nga seksyon sang katilingban—ang mga lapsag, bata kag iban pang menor-de-edad.

Nagsingki ang mga paglapas kadungan sang paghuganas sang pandemya nga Covid-19 kag pagpapanaog sang pasistang lockdown sa pungsod. Gingamit sang mga armadong pwersa sang estado ang kahigayunan para okuparon ang mga komunidad kag ilunsar ang malaparan kag maikit nga operasyong militar. Pila ka pulo nga kaso sang paglapas sa mga kinamatarung sang bata ang ginreport sa Ang Bayan halin 2020 tubtob subong. Apang malayo nga indi kumpleto ang listahan nga ini bangud madamo sa mga kaso sang pagpangbiktima sa mga bata wala sang separado nga nadokumento o nareport.

Malapad ang mga paglapas sa mga kinamatarung sang bata kag espesyal nga proteksyon sa ila sa idalom sang internasyunal nga makatawong layi. Lakip sa malala nga paglabag ang pwersahan nga pagpauntat sa ila pagtuon, pagpamahug, pagpang-aresto kag detensyon, pwersahan nga pagpabakwit, pwersahan nga pagpasurender, paggamit sa mga operasyong kombat, paggamit bilang panaming, pagpang-ulipon, sekswal nga pagpang-abuso kag kalakasan, pagpanakit, tortyur kag napaslawan kag hayag nga pagpatay. May mga kaso man sang paglagas, pagdukot kag pag-hostage sang mga lapsag kag mga gamay nga bata, sa tabon sang "pag-rescue" sang Department of Social Welfare and Development (DSWD), para piliton nga "magsurender" ang mga ginikanan nila nga ginadudahan mga myembro sang BHB. Tuman nga paglapas ang mga ini sa kumbensyon kaangut sa mga kinamatarung sang bata.

Pagpatay kag napaslawan nga pagpatay sa tabon sang mga "engkwentro"

Pinakaulihi nga ginreport nga kaso sang pagpatay sa duha ka bata sa separado nga pagpang-atake sang 62nd IB kag 59th IB sa Negros Oriental kag Batangas. Napatay si Everly Kee Jacolbe, 16, sang salakayon sang 62nd IB ang payag nga ginateneran niya kag sang nagabusong nga iloy nga si Christine sa Barangay Trinidad, Guihulngan City sadtong Hulyo 26, 2022. Sa Batangas, ginluthang sang 59th IB ang 9-tuig nga si Kyllene Casao, samtang nagapauli siya kag ang iya amay sa Barangay Guinhawa, Taysan sadtong Hulyo 18, 2022. Sa duha ka kaso nga nasambit, lunsay ginpaggwa sang AFP nga napatay ang mga bata kag upod nila nga may edad sa mga himu-himo nga engkwentro sa tunga sang mga yunit sang AFP kag Bagong Hukbong Bayan (BHB).

Sa Oriental Mindoro, naigo sang bala kag napatay ang isa ka menor-de-edad sa pataratas nga pagpangluthang sang 4th IB kag PNP-SAF sa balay ni G. Inyab sa Sityo Tauga Daka, Barangay San Vicente sa banwa sang Roxas sadtong Hulyo 3, 2022. Hungod nga ginpaulanan sang bala sang mga pulis kag suldado ang balay sa hayag nga pag-akusar nga tagasuporta sang BHB ang mga Mangyan-Buhid nga nagapuyo didto.

Duha ka bata, edad 9 kag 12, ang napatay sa pagpangluthang sang 8th ID sa Barangay Roxas, Catubig, Northern Samar sang Pebrero 8, 2022. Upod ang duha ka bata sa grupo sang mga mangunguma nga nasal-an sang mga suldado nga mga Pulang hangaway. Imbes nga tabangan, nagpinalagyo ang mga suldado sa lugar sang indi mapiho kon sin-o ang ila ginluthang. Ulihi na sang makuha sang mga residente ang mga bata kag wala na sila makalab-ot nga buhi sa ospital. Isa pa ka bata ang napilasan kag nabuligan. Agud tabunan ang ila krimen, ginpalapnag sang mga suldado nga ang mga bata biktima sang crossfire o naipit sa armadong inaway sa tunga sang AFP kag BHB, kag ang mga Pulang hangaway ang nakaluthang sa mga bata. Suno sa pahayag sang BHB, wala sila sa lugar sang gintabuan kag ang nauna nga inaway natabo pila ka kilometro halin sa lugar.

Sa Kabankalan City, Negros Occidental, patay man ang 15-anyos nga bata nga taga-Barangay 1 dulot sang pagpangluthang sang militar.

Sadtong Hunyo 15, 2021, ginpatay sang mga elemento sang 3rd Special Forces Battalion kag ginpaggwa nga “child soldier” o bata nga suldado si Angel Rivas, 12. Ginluthang siya, upod ang lima pa nga manug-abaka, sang makit-an sila sang mga suldado nga nagapanglighot sa uma. Duha pa ang napatay sa insidente lakip ang pakaisa ni Rivas.

Sa Maguindanao, napatay sa impeksyon ang 6-tuig nga si Saad Abdulkadir Tumbi sang Pebrero 14, 2021. Naigo siya sang splinter sang mortar nga naglupok sa guwa sang ila balay sa Barangay Sambulawan, Datu Salibo. Naghalin ang mortar sa mga kanyon nga ginpalupok sang 6th ID sa ila komunidad sadtong Disyembre 13, 2020. Isa pa ka bata ang napilasan sa amo nga pagpamomba.

Alas-3 sang hapon sang gindakup, ginpaantus kag sang ulihi ginpatay si Aldren Faburada, 17 anyos, sa Sityo Kansampo, Barangay Bagtic, La Libertad, Negros Oriental sadtong Marso 15, 2021. Ginluthang si Faburada malapit sa lugar kon sa diin nagkaengkwentro sa tunga sang mga yunit sang BHB kag AFP. Nag-agi lang siya diri bangud nagkuha siya sang modyul halin sa iya titser.

Naigo man sang bala ang isa ka 10-tuig nga bata sa Barangay Indalasa, Malaybalay City, Bukidnon sadtong Oktubre 16, 2020, sa tunga sang patarasak nga pagpangluthang sang 88th IB. Upod siya sang iya mga ginikanan nga nagaani sadto sang mais. Naigo siya sa tiil.

Duha pa ka bata ang gamayan nga maigo sa pagpang-istraping sang mga elemento sang 3rd Special Forces Battalion sa mga balay sa Barangay Buhisan, San Agustin, Surigao del Sur sadtong Oktubre 28, 2020.

Target sang mga operasyong kombat

Linibo kadamo sang mga menor-de-edad ang biktima sang mga nakapokus nga operasyong militar nga ginalunsar sang AFP para “dugmukon” ang armadong kahublagan. Hungod sila nga ginatarget, upod sang ila mga ginikanan, sa suspetsa nga mga “tagasuporta” sila sang BHB. Upod sila sa napilitan nga magginutok sa mga evacuation center, kon indi man magpanago sa kagulangan, para makalikaw sa pagpanghalit sang militarisasyon.

Sa Bukidnon, pito ka tin-edyer ang biktima sang operasyong kombat sang 16th IB sang Nobyembre 14 tubtob 19, 2020. Lakip diri ang 17-anyos nga si Ruben Dano nga naabtan sang mga suldado nga nagapaharab sang kalabaw sadtong Nobyembre 19, 2020 sa Sityo Dulapong, Barangay Balangigay sa banwa sang Kitaotao. Gintayaan siya sang pusil kag paliwat-liwat nga ginbakol.

Lima ka adlaw siya nga ginpwersa nga maggiya sa operasyong kombat sang mga suldado. Nakabalik lang siya sa iya baryo makaligad nga iinsister sang iya pamilya nga buhian siya. Isa pa ka tin-edyer ang ginkulata sang mga suldado pagkatapos sini.

Sa pareho nga barangay, grabe nga troma ang naabtan sang mga bata nga nakasaksi sa pagpamahug kag pagpangbakol sang mga suldado sa ila amay nga si Loloy Corales kag ila tiyo nga si Archie sadtong Nobyembre 12, 2020. Sa adlaw man nga ina, duha ka tin-edyer ang gintayaan, ginpahug kag ginpaidalom sa interogasyon sang mga suldado sa Barangay Dalurong, Kitaotao. Sa sobra nga kahadlok, nadulaan sang pangalibutan ang mga tin-edyer. Isa pa ka tin-edyer ang ginsipa pagkatapos magbalibad nga ihatag ang iya selpon sa mga suldado. Dala-dala nila ang troma sa mga naagyan nga ini tubtob subong.

Sa Leyte, lima ka menor-de-edad, upod ang isa ka may balatian sadto nga meningitis, ang pwersahan nga ginkuha sang mga suldado sang 93rd IB sa ila balay sa Carigara sadtong Nobyembre 13, 2020. Gindakup sang mga suldado ang ila iloy nga si Nora Dionaldo, upod ang ila magulang nga utod nga si Ernie. Ginsalakay sang mga suldado ang ila balay sa suspetsa nga myembro sang BHB ang ila amay nga si Edencio. Gindala sang mga suldado ang mga bata sa upisina sang DSWD.

Sa isa ka report halin sa Southern Tagalog sadto man nga 2020, indi magnubo sa siyam nga menor-de-edad nga 3 bulan tubtob 17 tuig, ang napilitan nga "mag-atras" sa kagulangan upod ang tagsa-tagsa nila ka mga pamilya. Ini pagkatapos himuon sila nga target sang mga suldado kon sa diin pilit nga "ginpasurender" ang ila mga ginikanan kag mga paryente. Bangud pila ka beses na sila nga nagbakwit kada may balita nga nagapadulong ang militar, marka na sa paminsaron sang mga bata ang kahadlok kon makabati sang tinaga nga "suldado". Daku ang kabalaka sang isa sa mga dalagita, edad 14, nga "pangaluyagan" o "himuon nga asawa" sang militar.

Pagginahum militar sa mga komunidad

Wala ginsakup sang lockdown ang mga operasyong kombat kag saywar sang AFP kag PNP. Nagamit pa sang mga ini ang mga tsekpoynt kag mandu para sa "stay-at-home" para madasig nga tukuron ang mga detatsment, kontrolon ang hulag sang populasyon sa kaumhan kag labi nga hugton ang pagginahum militar sa mga gin-okupar nila nga komunidad. Wala sang hawid ang paggamit sang mga suldado sa mga bata sa ila mga operasyon.

Sining tuig, ginreport sang National Democratic Front sa Eastern Visayas ang lapnagon nga paggamit sang mga suldado nga permanente nga nakaistasyon sa nagkalainlain nga baryo sa Catubig kag kaingod nga banwa sang Las Navas sa mga bata sa ila mga operasyong saywar. Ginatanyagan nila ang mga bata diri sang mga kendi, junk food, kwarta, hampangan kag iban pa, kabaylo sang ila "pag-espiya" sa mga residente nga target nga ipiton o likidahon. Hungod nila nga ginaupod ang mga bata kon "nagapatrulya" sa palibot sang baryo bilang ila nga panaming. Nagakampo man sila sa mga eskwelahan, day care center, health center, barangay hall kag iban pang sibilyan nga istruktura nga masami madamo ang bata.

Sa Bicol, ginapatuman sang PNP-Bicol ang Batang Iwas Droga Advocates, isa ka manipis nga tabon sa programa nga kontra-insurhensya sini sa rehiyon. Gamit ang programa nga ini, ginaengganyo sang mga pulis kag suldado ang mga bata nga maghatag sang impormasyon kaangut sa ila abyan

kag paryente nga ginadudahan kabahin sang rebolusyonaryong hublag. Ginagamit nila ang mga bata para sa pwersahan nga pagpasurender sa mga sibilyan.

Labaw diri, mismo ang mga bata ang pilit nga ginapasurender sang AFP. Tuman nga ginkaalarma sang Children's Rehabilitation Center ang paggamit sang National Task Force (NTF)-Elcac sa mga pamatan-on kag mga bata sa kampanya kontra-insurhensya.

Sang Hunyo sa tuig nga ini, may mga bata nga gindeklarar sang 94th IB bilang mga "nagsurender" sa Barangay Carabalan, Himamaylan City, Negros Occidental.

Sa Masbate, upod ang 18 bata sa ginpaggwa sang 2nd IB nga "nagsurender" nga 500 "myembro sang BHB" sadtong Hulyo 19, 2021.

Wala makaluwas bisan ang mga bata sa kasyudaran. Sa Caloocan City, upod ang 150 bata kag pamatan-on nga ginparada sadtong Septyembre 21, 2022 bilang mga katapu sang mga organisasyon nga "left-leaning" nga "nagsurender" kag luyag "maghinulsol" kag "magbalik-loob". Ginhiwat ang aktibidad sang lokal nga gubyerno, pulis kag ibang ahensya sang gubyerno. Ginhatagan sila sang tig-isa ka sako nga bugas kabaylo sang ila pagpasakup.

May ara man nga paisa-isa nga ginapaggwa nga "nagsurender". Sa Bicol, isa ka 16-anyos ang gindukot sang 83rd IB sadtong Pebrero 1, 2021 sa Barangay Toytoy, Garchitorena, Camarines Sur kag sang ulihi ginpalapta sa social media bilang isa "bata nga hangaway" nga "nagsurender". Gintago siya sang militar sa iya mga ginikanan kag pila ka semana nga ginhimo nga hostage sa upisina sang DSWD. Isa pa ka bata ang gindukot sang mga suldado sa amo nga banwa.

Sadtong Hunyo 28, 2021, gin-aresto sang 22nd IB ang duha ka bata, sanday Althea, 2-tuig, kag Janrex, 13-tuig, upod ang ila tiyo nga si Alvin Mapula sa Barangay Bulawan, Bulan, Sorsogon. Sang ginpangita sila sang ila pamilya, gin-aresto man ang tanan nga nagkadto sa kampo militar, upod ang apat pa nga bata nga may edad 4-13 ka tuig.

Sa Pinamalayan, Oriental Mindoro, lima ka adlaw nga ginhimo nga hostage si Karla May Rivera kag ang pamilya Andal nga ginatrabahuan niya. Pwersahan nga ginpasurender sadto sang 203rd IBde kag pulis si Rivera, 17-anyos, kag estudyante sang senior high school.

Paglagas sa mga "anak" sang BHB

Sa Himamaylan City, gin-aresto kag gin-interogar sang 94th IB sang Nobyembre 14, 2022 si Jelca Ariola, 16 tuig, sa Sityo Suba-Suay, Barangay Mahalang sa akusasyon nga mga katapu sang BHB ang iya mga ginikanan. Pauli halin sa eskwelahan ang dalagita sang palapitan sang mga suldado sang 94th IB kag dalhon sa detatsment. Ginbuhian lang siya pagkatapos sang pila ka oras nga pagpamahug nga labaw niya nga ginkahadlok.

Sadtong Abril 22, 2022, masupog nga ginlagas sang 100 suldado sang 94th IB ang duha ka bata, edad 2-bulan kag 2-tuig, sa Barangay Carabalan kag Barangay Buenavista, Himamaylan City, Negros Occidental sa tuyo nga dukuton kag gamiton sila nga hostage para pasurenderon ang mga ginikanan nila nga ginadudahan mga Pulang hangaway. Apat ka balay ang ginhalughog sang mga suldado sa operasyon nga ini. Dugang nga 21 bata ang nadalahig pagkatapos mapwersa nga magbakwit ang mga residente sa amo nga mga barangay sang ipiton sila sang mga suldado.

Sadtong Mayo 12, 2021, pilit nga ginkuha sang 10 suldado sang 203rd IBde kag 41st IB si “MJ”, isa ka 4-tuig nga lalaki halin sa mga nagaatipan sa iya sa Sityo Ambuyan, Barangay Pitogo, Rizal, Occidental Mindoro. Pwersahan nga ginsakay sa SUV ang bata nga nagahibi kag nagawaras samtang ginatayaan sang pusil ang mga nagaatipan sa iya. Si Mj anak ni Emilia Marquez, isa ka mamumugon sa ikaayong lawas, nga gin-aresto sadtong 2017 samtang ginapabulong niya si MJ (sadto isa ka bulan pa lang) sa balatian nga meningitis.

Sa pila ka kaso, kamatayon ang gindangtan sang pagpamintas sang mga suldado sa bata. Upod diri ang pagkapatay sadtong Pebrero 14, 2021 ni Baby Carlen, isa ka bulan nga lapsag kag anak sang detenido pulitikal nga si Nona Espina, dulot sang kumplikasyon sa baga kag impeksyon sa dugo. Ginbulag siya sa iya iloy tatlo ka adaw makaligad siya ginbun-ag. Iligal nga gin-aresto si Espina kag walo nga iban pa sadtong Septyembre 2020 sa Guihulngan, Negros Oriental.

Pokus: Pagpanglugos kag intimidasyon

Sadtong Pebrero 19, 2020, ginreport sang BHB-Ifugao ang kaso sang pagpanglugos sang isa ka suldado sa isa ka dalagita sa Ifugao. Natabo ang una nga insidente sang pagpanglugos sadtong Nobyembre 2018, sa sadto 15-tuig pa lamang nga dalaga. Natumod ang may sala nga si Paul Tamang, isa ka suldado sang 54th IB. Sadtong Marso 2019, liwat nga nagkadto si Tamang sa balay sang dalaga para luguson siya. Pila ka bulan pagkatapos sini, nagkadto sa balay sang pamilya ang mga tinawo sang 54th IB nga ginkilala nga sanday “Wali” kag “Bolusan” para magtanyag sang ₱70,000 kabaylo sang paghipos nila. Nagbalibad ang pamilya kag ang bilog nga komunidad sa tanyag kag nagpromisa nga ipamilit ang hustisya para sa kalakasan kag pagpamigos nga gin-agyan sang ila katribu.

Pokus: Kalakasan batuk sa bata nga Negrense

Baynte ka kaso sang kalakasan kon sa diin nadalahig ang mga bata ang nalista sang National Democratic Front sa Negros halin 2020 tubtob sa subong. Maluwas sa tatlo ka bata nga ginpatay, may mas o menos 30 pa nga menor-de-edad ang direkta nga biktima sang intimidasyon, pagpang-aresto kag pagpangbakol sa isla. Ginatos pa nga mga bata ang apektado sa indi magnubo sa 25 insidente sang pagpanglighot, okupasyon, pagpamomba kag pilit nga pagpabakwit sang militar sa nagkalainlain nga bahin sang isla.

Sadtong Nobyembre 2020, isa ka lapsag nga ginadudahan nga “anak sang BHB” ang pwersahan nga ginkuha sang mga suldado sa Talisay City bangud sa mandu sang AFP. Isa pa ka inosente nga bata, nga anak man kuno sang isa ka hangaway, ang duha ka beses nga gintuyo nga ihamulag sa mga tagatatap sang Marso kag Hulyo subong nga tuig.

Duha ka menor-de-edad ang gin-aresto upod ang ila nga mga ginikanan nga gin-akusar nga tagasuporta sang BHB kag gintamnan sang mga ebidensya nga pusil kag granada. Isa diri ang 2-tuig ang edad nga anak nanday Marites kag Ben Salingga, taga-Barangay Nagbinlod, Sta Catalina, Negros Oriental. Ang isa pa amo si Jonalyn Agaton, 16, nga gin-aresto upod ang duha pa sa Sityo Bugo, Barangay Buenavista, Himamaylan City.

Grabe nga kahadlok ang gindulot sa mga bata sang mga pagpanghalughog, pagpamahog, pagpangtaya kag wala sang hawid-hawid nga pagpangluthang sang mga suldado.

Tuman nga kahadlok ang gindulot sa isa ka 5-tuig nga bata sang mag-asawa nga Salcedo sang halughugon ang ila nga balay sa Barangay Buenavista, Himamaylan City sadtong Oktubre 27, 2022. Iligal man nga gindetenir ang pamilya Carpentero sadtong Septyembre 20, 2022, upod ang isa-tuig nila nga bata.

Sadtong Mayo 2022, isa ka estudyante nga ara sa ikalima nga halintang ang natroma bangud sa pagpang-istraping sang mga suldado sa Sityo Banwa Minatay, Barangay Marcelo, Calatrava. Duha ka bata ang ginpalukpan sa Sityo Cantayson, Barangay Maniak, Guihulngan City.

Nalista man sang NDF-Negros ang pagpangluthang sa isa ka bata sa Barangay Marcelo, Calatrava, pagpamahog sa pamilya But-ay sa Barangay Carabalan, Himamaylan City, kag pagpamahog kay Christopher Montecino kag iya nga amay sadtong Septyembre 11. Sa Barangay Nabinlod, Santa Catalina, pito ka menor-de-edad, upod ang 33 pa, ang gin-ipit sang mga suldado sang Pebrero 2, 2022; samtang duha ka menor-de-edad nga mangunguma, upod ang duha pa ang ginpangbakol sadtong Marso 29.

Sa tunga sang 2020 kag 2022, nakalista ang NDF-Negros sang tatlo ka kaso sang ebakwasyon kon sa diin linibo nga mga bata ang apektado. Pinakadaku diri ang pagbakwit sang 18,000 residente sa Barangay Carabalan, Himamaylan City sang Oktubre 16, 2022. Indi ini ang una nga kahigayunan nga nagbakwit ang mga taga-Carabalan. Sadtong Hunyo 9, 2021, nagbakwit ang mga residente sang Sityo Dala-upon sa amo nga barangay dulot sang pagpamomba sang militar. Tuman nga kahadlok ang naagyan nila bangud sa pagtortyur kag pagpatay sang mga suldado sa kasimaryo nila nga si Erming Pacheco.

Sadtong Enero 17, 2021, nagbakwit man ang ginatos nga residente halin sa mga barangay sang Sandayao, Trinidad, Binobohan, Imelda kag Tacpao, tanan sa Guihulngan City, pagkatapos bombahon halin sa ere kag kanyunon sang mga suldado nga nakapwesto sa detatsment sa Barangay Trinidad ang matalon nga bahin sang syudad.